

2024-05-01

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: MSN-2024-00092, KFKS-2024-00444

Remiss Betänkandet av regeringsprövningsutredningen *Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet* Synpunkter till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna synpunkter över remissen enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen, daterad den 3 maj 2024.

Sammanfattning av ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat Betänkandet av om betänkandet av regeringsprövningsutredningen Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet (SOU 2024:11). Utredningens mål är att rätt prövningar ska till regeringen, att domstolar och förvaltningsmyndigheter ska fungera självständigt från politiken samt att prövningarna ska bli mer effektiva. I remissen efterfrågas specifikt synpunkter på utredningens del 1 och 3. Del 2, som rör prövning av åtgärder i Sveriges ekonomiska zon, ingår inte i remissen.

Utredningen föreslår ändringar som rör prövningar på regerings- eller domstolsnivå. Ändringarna innebär därför väldigt liten skillnad jämfört med idag, för miljö- och stadsbyggnadsnämndens handläggning och för Nacka kommun.

Miljötillsynsenheten bedömer att de föreslagna ändringarna lever upp till utredningens mål, men att det behövs förtydliganden och vägledning innan regelverket ändras. Det behöver även säkras att domstolarna har resurser för den ökade ärendemängden som förslagen skulle innebära.

Ärendet

Regeringen beslutade i april 2022 att regeringens roll som överinstans i vissa miljöärenden skulle utredas. Utredningens fokus var att belysa vilka miljöärenden som ska prövas av regeringen respektive förvaltningsmyndighet eller domstol; vilken myndighet som ska förbereda tillståndsansökningar som ska behandlas av regeringen; samt när i en tillståndsprocess enligt miljöbalken som regeringen ska kunna besluta om en verksamhet ska tillåtas. Uppdraget utvecklades i maj 2023. I det utökade uppdraget

ingick att utredningen även ska analysera om regeringen ska kunna pröva fler typer av miljöärenden; att föreslå ett genomförande som är anpassat till undantagen i MKB-direktivet; samt att beskriva befogenhet för regeringen att meddela avgifter för prövning och tillsyn enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon. Utredningen har pågått till början av februari 2024.

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat betänkandet av regeringsprövningsutredningen *Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet* (SOU 2024:11) till Nacka kommun. I remissen efterfrågas specifikt synpunkter på utredningens del 1 och 3. Del 2, som rör prövning av åtgärder i Sveriges ekonomiska zon, ingår inte i remissen. Kommunen har anstånd till den 4 juni att svara.

Ärendets beredning

Miljötillsynsenheten förbereder ärendet åt miljö- och stadsbyggnadsnämnden inför sammanträdet i maj. Nämndens synpunkter lämnas sedan vidare till kommunstyrelsen, för behandling den 3 juni. Slutligt yttrande förbereds av juridik- och kanslistaben.

Utredningens förslag i korthet

Utredningen hanterar regeringens roll i en miljöprövning samt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter för avgifter för prövning och tillsyn enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon. Idag kan regeringen ha olika roller inom olika delar av miljöområdet. I några ärendetyper är regeringen den instans som ger tillstånd för en verksamhet, men i andra ärenden kan regeringen ha rollen att ge klar- eller stopptecken för en tillståndsprocess. I andra typer av ärenden kan regeringen vara högsta instans när ett myndighetsbeslut överklagas. Regeringen prövar även tillstånd för verksamheter i Sveriges ekonomiska zon. Utredningen föreslår en förändrad struktur för dessa ärendetyper.

Utredningen har tre viktiga utgångspunkter för sina förslag:

- Att regeringens roll ska begränsas till de ärenden som behöver besked från regeringen som politiskt organ. Intresseavvägningar ska normalt sett göras av förvaltningsmyndigheter och domstolar.
- Att domstolar och förvaltningsmyndigheter ska vara självständiga i sitt beslutsfattande och inte påverkas av politiska frågor.
- Att förslagen ska bidra till en rättssäker och effektiv process, så att hanteringen blir snabb och enkel samtidigt som prövningarna håller hög kvalitet.

Utredningen föreslår att följande ändringar ska gälla från den 1 juli 2025:

- Överklaganden av vissa typer av områdesskyddsbeslut och beslut enligt terrängkörningslagen bör hanteras av myndighet eller förvaltningsdomstol istället för av regeringen.
- Ansökningar om tillstånd enligt 5§ lagen om Sveriges ekonomiska zon ska förberedas av mark- och miljödomstol, innan det överlämnas till regeringen för tillstånd.
- Den mark- och miljödomstol som handlägger ansökan om åtgärd i Sveriges ekonomiska zon ska även pröva tillståndet för åtgärden i Natura 2000-område, för samma åtgärd.
- Om en sökande har flera tillståndsprövningar för samma verksamhet, som även söker tillstånd enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon, så ska de så långt som möjligt prövas av samma mark- och miljödomstol.
- Det ska gå att ta ut avgift för prövning enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon.
- En mark- och miljödomstol ska kunna föra över en miljöprövning till regeringen, om ansökan berör ett angeläget allmänt intresse som inte miljöbalken skyddar. Regeringen prövar då avvägningen mellan miljöbalkens skydd och andra intressen.
- Mark- och miljödomstolen ska alltid erbjuda regeringen att ta över prövningen av överklaganden som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt. Regeringen ska pröva om målet ska överlämnas, och ta över målet om det innehåller en viktig intresseavvägning utanför miljöbalkens skyddsvärden.
- Förvaltningsmyndigheterna ska inte själva kunna initiera en regeringsprövning.
- Regeringen ska inte på eget initiativ kunna ta över prövningen av ett mål.
- Innan mark- och miljödomstolen lämnar över ett mål till regeringen så ska domstolen förbereda ett yttrande med bedömning efter sin utredning.
- Mark- och miljödomstolen ska besluta om ersättning för rättegångskostnader och yrkanden om kompensation till sakägare, för ärenden som lämnas över till regeringen.
- Myndigheter och kommuner ska i samband med kungörande av tillståndsansökan, som berör stora allmänna intressen utanför miljöbalken, underrätta regeringen. Regeringen får då inom yttrandetiden bestämma om ansökan ska tas över.
- Regeringen får inte ta över en tillståndsprövning efter att första instansen meddelat dom eller beslut i ärendet.
- Den som söker tillstånd för verksamhet som har stora allmänna intressen utanför miljöbalken, kan ansöka om undantag att slippa göra en specifik miljöbedömning. Ansökan görs till länsstyrelsen, som yttrar sig och lämnar vidare till regeringen för

beslut. Regeringen kan i samband med beslut om undantag besluta att ta över prövningen av tillståndet.

- Regeringen får inte ge tillstånd som gäller längre än nödvändigt, eller maximalt fyra år.

Miljötillsynsenhetens bedömning

Miljötillsynsenheten konstaterar att de föreslagna ändringarna inte direkt påverkar Nacka kommun i någon större utsträckning. Utredningen berör miljö- och stadsbyggnadsnämndens tillsynsområden, men eftersom fokus är på tillståndsprövningar och ärenden som redan idag handläggs ovanför kommunnivå, så påverkar det inte nämndens handläggning. Miljötillsynsenheten ser några få scenarier då nämnden eller kommunen skulle beröras direkt:

- 1) Om kommunen fattar beslut om naturreservat och beslutet överklagas, så blir mark- och miljööverdomstolen högsta instans.
- 2) Om Försvarsmakten vill genomföra övningar eller bygga anläggningar i naturreservat;
- 3) Om en verksamhet med stor miljörisk och stort allmänvärde planerar att etablera sig i kommunen; eller
- 4) Om nämnden vill använda miljöbalken för att avhysa en verksamhet med stor miljörisk och stort allmänvärde.

I övrigt beskriver förslagen en tydligare ansvarsfördelning och struktur, som kan leda till en snabbare och mer effektiv tillståndsprocess – i de ärendetyper som berörs. Förslagen lyfter dessutom bort ärenden med liten vikt från regeringen, och för över dem till domstolarna. Det kan dock innebära att domstolarna behöver mer resurser, för att inte deras handläggningstid ska bli längre.

Miljötillsynsenheten bedömer att förslagen lever upp till utredningens utgångspunkter:

- Rätt ärenden till regeringen.
- Domstolar och förvaltningsmyndigheter ska vara självständiga från politiska frågor.
- En snabb, enkel och rättssäker prövning med högre kvalitet.

För att underlätta de föreslagna förändringarna behövs vägledning med förtydligande av gränsdragning och definitioner, i god tid innan de genomförs.

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna har inga relevanta konsekvenser för Nacka kommun.

Konsekvenser för barn

De föreslagna ändringarna har inga direkta konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 1 maj 2024

1. Förslag till synpunkter till kommunstyrelsen, angående Betänkandet av regeringsprövningsutredningen *Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet*
2. Betänkandet av regeringsprövningsutredningen *Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet*

Margareta Nilsson
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Miljötillsynsenheten

Emma Rosengren
T.f. Miljöchef
Miljötillsynsenheten